

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Պատմության

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆելիքս Մովսիսյան Վազգենի

/Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 15

« 23 » մայիսի, 2024 թ.

Պ/Բ-059 - ԱՐՑԱԽԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

022201.00.6 - Պատմություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

022201.01.6 Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Պատմություն

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

Առկա, հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

առկա, II կուրս, II կիսամյակ

հեռակա՝ IV կուրս, I կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝

Ս. Բրուտյան, Յու. Դուլյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ mariabrutyan2013@yandex.com

Վանաձոր - 2024թթ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	3
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	3
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների .	5
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	5
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ	8
9.	Ուսումնառության մեթոդները	8
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	9
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	10
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	13
		14
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	15
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	40
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	52
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	71
		72
14.	Գնահատում	
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	
14.2.	Հարցաշար	
14.3.	Գնահատման չափանիշներ	
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	78

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹

«Արցախի պատմություն» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է Պատմություն կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է

Ա. Ուսանողներին գիտելիքներ տալ Արցախի՝ որպես պատմական հայկական տարածքի վերաբերյալ՝ սկսած հնագույն ժամանակների մինչև մեր օրերը

Բ. Ներկայացնել Արցախյան հիմնախնդրի էությունը և բովանդակությունը, հիմնավորել իր՝ ազատ ինքնորոշման իրավունքով Մայր Հայաստանի կազմում լինելու համար արցախահայության պայքարի պատմական արդարությունը:

Գ. Ներկայացնել Արցախի մշակույթը՝ ողջ հայկական մշակույթի կարևորագույն օղակ

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Բացատրել պատմական իրադարձությունների զարգացման օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել հետազոտություններ Արցախի պատմությունից և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել պատմական իրադարձությունների առանձնահատկությունները ժամանակի համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Արցախի պատմություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների՝ Պատմություն մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Հայոց պատմություն», «Հայաստանի պատմական աշխարհագրություն», «Հնագիտություն» դասընթացներից:

4. «Արցախի պատմություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթարժեքների

«Արցախի պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Կիմանա Արցախի ամբողջական պատմությունը, Արցախահայ իշխանական տների դերը հայ ազատագրական պայքարի պատմության մեջ, արցախահայության ազգային-ազատագրական պայքարի պատճառները և նպատակը:
2. Կիսականա ադրբեջանական իշխանությունների կողմից արցախահայության նկատմամբ տասնամյակներ շարունակ իրականացված հայատյաց քաղաքականության բովանդակությունը և սեփական ճակատագիրն ազատորեն տնօրինելու համար արցախահայության պայքարի անխուսափելիությունը և անհրաժեշտությունը:
3. Կկարողանա կատարել համապատասխան գիտական վերլուծություններ և վերոհիշյալ հիմնախնդիրներին վերաբերող հետազոտական աշխատանքներ:
4. Կկարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում:
5. Կկարողանա որոշ դիտական հարցերի վերաբերյալ ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարել:
6. Կտիրապետի ձեռք բերած տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտությունների

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Շնորհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- ✓ վերլուծության և համադրության կարողություն (ԳԿ -1),
- ✓ կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, ղեկավարում, վերահսկում)(ԳԿ-2),
- ✓ հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԳԿ - 3),
- ✓ պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն (ԳԿ - 4),
- ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում) (ԳԿ - 7),
- ✓ որոշումներ կայացնելու կարողություն (ԳԿ - 9):

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- ✓ գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ -1),
- ✓ հետազոտական կարողություն (ՀԳԿ -2),
- ✓ ուսումնառության կարողություն (ՀԳԿ -3),

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

4.5. Առարկայի ուսուցման գործընթացը ուղղված է հետևյալ բուն մասնագիտական կոմպետենցիաների (այսուհետ ԲՄԿ) ձևավորմանը

ե) մասնագիտական կոմպետենցիաներ (ՄԿ)

- ✓ ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում (ՄԿ-1)
- ✓ կարողանա համադրելու պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները (ՄԿ-3)
- ✓ կարողանա հասկանալ հասարակական կյանքի վրա համաշխարհային գործընթացների ազդեցությունը (ՄԿ-4)
- ✓ ունենա սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ (ՄԿ-5)
- ✓ կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար (ՄԿ-6)
- ✓ կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից (ՄԿ-7)
- ✓ կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար (ՄԿ-8)
- ✓ կարողանա պատասխանատվություն ստանձնել հետագա ուսումնառության համար (ՄԿ-11)

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների².

«Արցախի պատմություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում «Պատմություն» մասնագիտությամբ ուսումը շարունակելու, մասնագիտական բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/90 ժամ	3 կրեդիտ/90 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	28	6
Գործնական աշխատանք	--	--
Սեմինար պարապմունք	14	6

² Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Լաբորատոր աշխատանք	--	--
Ինքնուրույն աշխատանք	48	78
Ընդամենը	90	90
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	ստուգարք

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները³.

- Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

³ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁴

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոք սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝ ⁵ հիմնահարցային դասախոսություն,

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁵ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր,

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁶՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁷.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների							
		Դասախոսություն		սեմինար պարամունք		գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք	
		առկա	հեռակա	առկա	հեռակա			առկա	հեռակա
1.	Ներածություն	1						4	6
2.	Արցախը հնագույն ժամանակներից մինչև 5-րդ դարը	1	1	2				4	6
3.	Արցախը 5-7րդ դդ	2	1					4	6
4.	Արցախը Բագրատունյաց թագավորության շրջանում	2			1			4	6
5.	Արցախը 12-17-րդ դդ.	2			1			4	6
6.	Արցախահայության ազատագրական պայքարը (17-րդ դարի 2-րդ կեսից – 1810-ական թթ.	-	1					4	5
7.	Պայքար ազգային ինքնության և պետականության գաղափարի պահպանման համար (1813-1917թթ.)	2	1	2				4	5
8.	Պայքար պետականության վերականգնման և պահպանման համար (1917–1923թթ.) [՝]	4	1	2				4	5
9.	ԼՂԻՄ կազմավորման գործընթացը, ԼՂԻՄ կարգավիճակը խորհրդային միության վարչաքաղաքական համակարգում,	2	1	2				4	5

⁷ Նման է օրացուցային պլանին 54

10.	Արցախյան շարժման նոր փուլը	2		2	1			4	5
11.	Արցախը 1991-1994 թթ.	2		2	1			4	5
12.	Արցախը 21-րդ դարում	2		2				4	5
13.	Արցախյան հիմնախնդիրը, միջազգայնացումը	2			1			4	5
14.	44-օրյա պատերազմը	2			1				
15.	Արցախի մշակույթը	2						2	8
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		28	6	14	6			48	78

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Հիմնական գրականություն (ՊԳ)		
	1. Աբրահամյան Հ. Մ., Լեոնային Ղարաբաղը 1918-1921 թթ., Երևան, 1991:	
	2. Իշխանյան Ե., Լեոնային Ղարաբաղը 1917-1920 թթ., Երևան, 1999:	
	3. Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011:	
	4. Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազդականչ 44, Երևան, 2008:	
	5. Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմը. 1988-1994 թթ.: Հանրագիտարան, Երևան, 2004:	
	6. Ղահրամանյան Կ., Հյուսիսային Արցախ. գոյության պայքար, Գիրք ԱԲ, Երևան, 1993:	
	7. Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարը, հ.Ա, Երևան, 1994:	
	8. Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարի տարեգրություն, Երևան,	
	9. 1997:	
	10. Հարությունյան Հ. Մ, Լեոնային Ղարաբաղը 1918 -1921թթ., Երևան,1991:	

	<p>11. Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994:</p> <p>12. Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006:</p> <p>13. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963:</p>	
--	---	--

Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Հայոց պատմություն, հ.2, Երևան, 2014: 2. Հայոց պատմություն, հ.3, գիրք առաջին, Երևան, 2000: 3. Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2015: 4. Հայոց պատմություն, հ.4, գիրք առաջին, Երևան, 2010: 5. Մովսես Կաղանկատվացի, Պատմություն Աղուանից աշխարհի, Երևան, 1983: 6. Ստեփանոս Օրբելյան, Պատմություն Սիսական, Թիֆլիս , 1910: 7. Փավստոս Բուզանդ, Հայոց պատմություն, Երևան, 1987: 8. Մուրադյան Հ., Վարդանանց ապստամբության մասին, Երևան 1989: 9. Թովմա Արծրունի և Անանուն, Պատմություն Արծրունյաց տան, Երևան, 1985: 10. Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում: 11. Ստեփանյան Հ., Հայ ժողովրդի պայքարը թաթար-մոնղոլական լծի դեմ, Երևան, 1990: 12. Հայկական աղբյուրները Աղա Մուհամմադ խանի Անդրկովկասյան արծավանքների մասին 1795-1797թթ., Երևան, 1981: 13. Հակոբյան Հ., Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը 13-14-րդ դարերում, Երևան, 1989: 14. Գյուլիսանդարյան Ա., Հայ-թաթարական ընդհարումները, հ.1, Փարիզ, 1933: 15. Աբրահամյան Հ., Լեռնային Ղարաբաղը 1920-1937: 16. Հարությունյան Մ. Ա., Արցախյան պատերազմի սկիզբը և Շուշիի ազատագրումը, Երևան, 2000: 17. Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998: 18. Հովսեփյան Յու., Հայերի ցեղասպանությունն Ադրբեջանում. 1918-1990, 19. Հայոց ցեղասպանություն, պատճառներ և դասեր, մաս 2, Երևան, 1995, էջ 5-29: 20. Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազդականչ 44, Երևան, 2008: 21. Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006: 22. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963: 23. Էնանթոլլահ Ռեզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ Երևան, 1994: 	
--	--	--

24. Էնաեթոլլահ Ռէզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, Երևան, 2003:
25. Բագրատ Ուլուբաբյան, «Դրվագներ Հայոց արևելից կողմանց պատմության (V-VII դդ.), Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան 1981.
26. Ալվրցյան Հ., Ընդդեմ Ադրբեջանի հայաստյաց քաղաքականության, Երևան, 2007:
27. Արշակյան Ա., Արցախյան գոյապայքարը (1985-1992 թթ.), Երևան, 2004:
28. Բալայան Զ., Դժոխք և դրախտ, Երևան, 1995:
29. Գևորգյան Հ., Պետոն, Երևան, 2000:
30. Կարապետյան Բ., Եվ նրա շուրջ, Երևան, 1992:
31. Հայաստանը փոխակերպվող աշխարհում, Երևան, 2006:
32. Հասարթյան Ս., Սաղումյան Ս., Գաղափարի զինվորը, Երևան, 2006:
33. Մելքունյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011:
34. Մովսեսովա Տ., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը, Երևան, 1992:
35. Մովսիսյան Ն., Մարտնչող անմահություն, Երևան, 1997 թ.:
36. Պետրոսյան Ա., Արթուր Մկրտչյան, Երևան, 2004:
37. Պետրոսյան Ա., Մեծն Շահեն, Երևան, 2011:
38. Սահակյան Ռ., Արծվապաշտ երկիր, Երևան, 2004:
39. Սողոմոնյան Ն., 1991 «Կոլցո», (Մարդորսություն), Առաջին մաս, Ստեփանակերտ, 1994, «Թեժ կետեր», Երկրորդ մաս, Ստեփանակերտ, 1995:
40. Օհանջանյան Փ., Ղարաբաղի ազատագրական պատերազմը, Երևան, 2000:
41. Анексия и депортация, Степанакерт, 1998.
42. Арутюнян В. Б., События в Нагорном Карабахе, ч. 1, Ереван, 1990, ч. 2, Ереван, 1993, ч. 3, Ереван, 1993, ч. 4, Ереван, 1994, ч. 5, Ереван, 1997, ч. 6, Ереван, 1997.
43. Барсегов Ю., Право на самоопределение-основа демократического решения межнациональных проблем: к проблеме Нагорного Карабаха, Ереван, 1989.
44. Геноцид армян в Азербайджане, Степанакерт, 1989.
45. Золян С., Нагорный Карабах: проблема и конфликт, Ереван, 2001.
46. Кокс Керолайн, Айднер Джон, Этническая чистиа продолжается. Война в Нагорном Карабахе, Ереван, 1998.
47. Нагорный Карабах. Историческая справка, Ереван, 1988.
48. Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 2012.
49. Хуршудян Л. А., Истина-единственный критерий исторической науки, Ереван, 1989.
50. Армяно-русские отношение во второй трети 18 в., Ереван, 1978.
51. Азербайджанская аргументация и её опровержение, Ереван. 1989.
52. Балаян И., Армения и Нагорный Карабах на политической сцене мира. Ереван, 1995.

	53. Манасян А.С., Карабахский конфликт. Ракурсы правового подхода, Ереван, 1998. а. Мелик-Шахназарян Л., Военные преступления Азербайджана против мирного населения Нагорно-Карабахской Республики, Ереван, 1997	
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
	1. https://cyberleninka.ru/article/n/diplomaticheskie-usiliya-po-sozdaniyu-edinoj-antitureckoj-koalicii-i-uchastie-armyan-v-ehtoj-borbe-ehpoha-pravleniya-turkmenskih-plemen-ak-koyunlu-i-kara-koyunlu-xv-vek 2. https://artsakhlib.am/wp- 3. tert.nla.am	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ		Գրականություն ⁸
			առկա	չեռակա	
1	Ներածություն		1		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Սվազյան Հ., Ադվանից աշարիի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006: Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963: Էնաթոլլահ Ռէզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ Երևան, 1994: Էնաթոլլահ Ռէզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, Երևան, 2003: Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994:

⁸ 8Հստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2	Արցախը հնագույն ժամանակներից մինչև 5-րդ դարը	Արցախի բնաշխարհը. Նախնադարյան Հասարակությունն Արցախում. Արցախը Վանի թագավորության շրջանում. Արցախը Երվանդունիների, Արտաշեսյանների գահակալության տարիներին:	1	1	Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, , Ուլուքաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Փավստոս Բուզանդ, Հայոց պատմություն, Երևան, 1987:
3	Արցախը 5-7-րդ դդ	Արցախը Արշակունյաց հրատության ժամանակաշրջանում. Քրիստոնեության ընդունումը և Արցախը. Առանշահիկների թագավորությունն Արցախում. Արցախը և 7-րդ դարի ապստամբությունները:	2	1	Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Սվազյան Հ., Աղվանից աշարիի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006, Մուրադյան Հ., Վարդանանց ապստամբության մասին, Երևան 1989, Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963, Ուլուքաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Բագրատ Ուլուքաբյան, «Դրվագներ Հայոց արևելից կողմանց պատմության (V-VII դդ.)», Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան 1981. Մովսես Կաղանկատվացի, Պատմություն Աղուանից աշխարհի, Երևան, 1983:
4	Արցախը Բագրատունյաց թագավորության շրջանում	Խաչենի, Դիզակի իշխանությունները, Փառիսուսի թագավորությունը	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Թովմա Արծրունի և Անանուն, Պատմություն Արծրունյաց տան, Երևան, 1985, Ուլուքաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Ստեփանոս Օրբելյան, Պատմություն Միսական, Թիֆլիս , 1910, Ուլուքաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում:

5	Արցախը 12-17-րդ դդ.	Արցախը Ջաբարյանների իշխանապետության շրջանում, Արցախը թուրքմենական ցեղերի տիրապետության շրջանում	2		Հայոց պատմություն, հ.2, Երևան, 2014, Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Ստեփանյան Հ., Հայ ժողովրդի պայքարը թաթար-մոնղոլական լծի դեմ, Երևան, 1990, Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում:
6	Արցախահայ աատագրական պայքարը (17-րդ դարի երկրորդ կեսից – 1810-ական թթ.	Ազգային ազատագրական շարժման գաղափարաբանության ծնունդը և առաջին քայլերը Արցախում. Եսայի Հասան Ջալալյանի 'Նոր նորոգման' տեսլականի իրագործումը Արցախում. Պետականության վերականգնման փորձերը Արցախում 18-րդ դարի երկրորդ կեսին և 19-րդ դարի սկզբներին:	-	1	Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Հայկական աղբյուրները Աղա Մուհամմադ խանի Անդրկովկասյան արծալանքների մասին 1795-1797թթ., Երևան, 1981, Գրիգորյան Ջ., Դասախոսություններ ՍՍՀՄ պատմության, Երևան, 1975, Армяно-русские отношения во второй трети 18 в., Ереван, 1978.
7	Պայքար ազգային ինքնության և պետականության գաղափարի պահպանման համար (1813-1917թթ.)	Մելիքական կարգի վերացման ցարական Ռուսաստանի քաղաքականությունը, դրա նպատակներն ու հետևանքները. Արցախի վարչական կարգավիճակը և քաղաքական կացությունը ռուսական կայսրության կազմում	2	1	Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Գրիգորյան Ջ., Դասախոսություններ ՍՍՀՄ պատմության, Երևան, 1975, Գյուլխանդարյան Ա., Հայ-թաթարական ընդհարումները, հ.1, Փարիզ, 1933:
8	Պայքար պետականության վերականգնման և	Արցախահայ պետականության վերակերտումը 1917.-1920թթ.	4	1	Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2015, Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Բալայան Վ.,

	պահպանման համար (19 17-1923թթ.)	Քաղաքական կացությունն Արցախում 1920-1921թթ:			Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Աբրահամյան Ն. Մ., Լեոնային Ղարաբաղը 1918-1921 թթ., Երևան, 1991:5. Իշխանյան Ե., Լեոնային Ղարաբաղը 1917-1920 թթ., Երևան, 199 6, Հարությունյան Ն. Մ, Լեոնային Ղարաբաղը 1918 - 1921թթ., Երևան,1991, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994:
9	ԼՂԻՄ կազմավորման գործընթացը, ԼՂԻՄ կարգավիճակը խորհրդային միության վարչաքաղաքական համակարգում	Խորհրդային Ադրբեջանի գաղութային քաղաքականությունը և դրա հետևանքները, Արցախահայության պայքարը ԼՂԻՄը ՀԽՍՀ-ին վերամիավորելու համար. Խորհրդային ղեկավարության առջև դարաբաղյան հիմնահարցի հերթական անգամ բարձրացումը 1960-ական թվականներին (1962, 1965 թթ.):	2	1	Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, 1.Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Աբրահամյան Ն., Լեոնային Ղարաբաղը1920-1937,Համացանց, Анексия и депортация, Степанакерт, 1998.
10	Արցախյան շարժման նոր փուլը	Գորբաչովյան վերակառուցման քաղաքականությունը և ազգային հարցի սրումը ԽՍՀՄ-ում: Ազգամիջյան հակամարտությունների օջախների առաջացումը երկրում: Իրադարձությունների հետագա զարգացումը Լեոնային Ղարաբաղում	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998, Արշակյան Ա., Արցախյան գոյապայքարը (1985-1992 թթ.), Երևան, 2004:Манасян А.С., Карабахский конфликт. Ракурсы правового подхода, Ереван,1998.Мелик-Шахназарян Л., Военные преступления Азербайджана против мирного населения Нагорно-Карабахской Республики, Ереван,1997 Нагорный Карабах. Историческая справка, Ереван, 1988.Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 2012. Хуршудян Л. А., Истина-единственный критерий исторической науки, Ереван, 1989, համացանց, մամուլ

11	Արցախը 1991-1994 թթ.	Ինքնապաշտպանական ջոկատների ստեղծումը: «Օղակ՝ գործողությունը (1991 թ. ապրիլ-մայիս): Գետաշենի և Մարտունաշենի հերոսական ինքնապաշտպանությունը (Թ. Կրպեյան, Ս. Աջիկյոզյան և ուրիշներ):	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, 2.Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմը. 1988-1994 թթ., Հանրագիտարան, Երևան, 2004, Ղահրամանյան Կ., Հյուսիսային Արցախ. գոյության պայքար, Գիրք ԱԲ, Երևան, 1993, Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարը, հ.Ա, Երևան, 1994, Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարի տարեգրություն, Երևան, 1997: Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազդականչ 44, Երևան, 2008: Հարությունյան Մ. Ա., Արցախյան պատերազմի սկիզբը և Շուշիի ազատագրումը, Երևան, 2000: 7. Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998, Համացանց, մամուլ, Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 20124.
12	Արցախը 21-րդ դարում	2016 թվականի ապրիլի 1-ի լույս 2-ի գիշերն ադրբեջանի լայնամասշտաբ ագրեսիան ԼՂՀ-ի նկատմամբ: ԼՂՀ պաշտպանական բանակի հերոսական ինքնապաշտպանական մարտերը և հակահարվածը թշնամուն:	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Մելքունյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011, Համացանց, մամուլ
13	Արցախյան հիմնախնդիրը, միջազգայնացումը	Արցախյան հիմնախնդիրը միջազգային աստիճաններում (ԵԱՀԽ, ՄԱԿ, ԵՄ և այլն. ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ձևավորումը (1992 թ. մարտ): ԵՀԱԿ Բուդապեշտի (1994թ.) և Լիսաբոնի (1996 թ.) գազաթնաժողովների որոշումները Արցախյան հիմնախնդրի վերաբերյալ:	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Համացանց, մամուլ

14	44-օրյա պատերազմը	Ռազմական գործողությունների սկիզբը, ընթացքը, նոյեմբերի 9-ի համաձայնագիրը:	2		Համացանց, մամուլ
15	Արցախի մշակույթը	Հնագույն մշակույթը. Միջնադարյան մշակույթը, մշակույթը նոր և նորագույն ժամանակաշրջաններում	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Հակոբյան Հ., Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը 13-14-րդ դարերում, Երևան, 1989, Համացանց, մամուլ

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ		Ստուգման ձևը	Գրականություն ⁹
			առկա	հեռակա		
	Արցախը հնագույն ժամանակներից մինչև 5 րդ դարը	Արցախի բնաշխարհը. Նախնադարյան Հասարակությունն Արցախում. Արցախը Վանի թագավորության շրջանում. Արցախը Երվանդունիների, Արտաշեսյանների գահակալության տարիներին:	2		բանավոր	Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից- VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006: Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963: Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Փավստոս Բուզանդ, Հայոց պատմություն, Երևան, 1987:
	Արցախը 5-7րդ դդ	Արցախը Արշակունյաց հրատության ժամանակաշրջանում.				Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		Քրիստոնեության ընդունումը և Արցախը. Առանշահիկների թագավորությունն Արցախում. Արցախը և 7-րդ դարի ապստամբությունները:				VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006: ,Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Բագրատ Ուլուբաբյան, «Դրվագներ Հայոց արևելից կողմանց պատմության (V-VII դդ.), Հայկական ՄՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան 1981. Մո վսես Կաղանկատվացի, Պատմություն Աղուանից աշխարհի, Երևան, 1983:
	Արցախը Բագրատունյաց թագավորության շրջանում	Խաչենի, Դիզակի իշխանությունները, Փառիսուսի թագավորությունը		1		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Թովմա Արծրունի և Անանուն, Պատմություն Արծրունյաց տան, Երևան, 1985, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում, Ստեփանոս Օրբելյան, Պատմություն Միսական, Թիֆլիս , 1910:
	Արցախը 12-17-րդ դդ.	Արցախը Ջաքարյանների իշխանապետության շրջանում, Արցախը թուրքմենական ցեղերի տիրապետության շրջանում		1		Հայոց պատմություն, հ.2, Երևան, 2014, Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Ստեփանյան Հ., Հայ ժողովրդի պայքարը թաթար-մոնղոլական լծի դեմ, Երևան, 1990, Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում:
	Պայքար ազգային ինքնության և պետականության	Մելիքական կարգի վերացման ցարական Ռուսաստանի	2			Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը,

	գաղափարի պահպանման համար (1813-1917թթ.)	քաղաքականությունը, դրան պատկանող հետևանքները. Արցախի վարչական կարգավիճակը և քաղաքական կացությունը ռուսական կայսրության կազմում				Երևան, 1994, Գյուլիանդարյան Ա., Հայ-թաթարական ընդհարումները, հ.1, Փարիզ, 1933:
	Պայքար պետականության վերականգնման և պահպանման համար (19 17-1923թթ.)՝	Արցախահայ պետականության վերակերտումը 1917.-1920թթ. Քաղաքական կացությունն Արցախում 1920-1921թթ.:	2			Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2015, Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Աբրահամյան Հ. Մ., Լեռնային Ղարաբաղը 1918-1921 թթ., Երևան, 1991:5. Իշխանյան Ե., Լեռնային Ղարաբաղը 1917-1920 թթ., Երևան, 199 6, Հարությունյան Հ. Մ, Լեռնային Ղարաբաղը 1918 -1921թթ., Երևան, 1991, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994:
	ԼՂԻՄ կազմավորման գործընթացը, ԼՂԻՄ կարգավիճակը խորհրդային միության վարչաքաղաքական համակարգում	Խորհրդային Ադրբեջանի գաղութային քաղաքականությունը և դրա հետևանքները, Արցախահայության պայքարը ԼՂԻՄը ՀԽՍՀ-ին վերամիավորելու համար. Խորհրդային ղեկավարության առջև ղարաբաղյան հիմնահարցի հերթական անգամ բարձրացումը 1960-ական թվականներին (1962, 1965	2			Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, 1. Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Աբրահամյան Հ., Լեռնային Ղարաբաղը 1920-1937, Համացանց, Анексия и депортация, Степанакерт, 1998.

		թթ.):				
Արցախյան շարժման նոր փուլը	Գորբաչովյան վերակառուցման քաղաքականությունը և ազգային հարցի սրումը ԽՍՀՄ-ում: Ազգամիջյան հակամարտությունների օջախների առաջացումը երկրում: Իրադարձությունների հետագա զարգացումը Լեռնային Ղարաբաղում	2	1		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998, Արշակյան Ա., Արցախյան գոյապայքարը (1985-1992 թթ.), Երևան, 2004:Манасян А.С., Карабахский конфликт. Ракурсы правового подхода, Ереван,1998.Мелик-Шахназарян Л., Военные преступления Азербайджана против мирного населения Нагорно-Карабахской Республики, Ереван,1997 Нагорный Карабах. Историческая справка, Ереван, 1988.Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 2012. Хуршудян Л. А., Истина-единственный критерий исторической науки, Ереван, 1989, համացանց, մամուլ	
Արցախը 1991-1994 թթ.	Ինքնապաշտպանական ջոկատների ստեղծումը: «Օղակ՝ գործողությունը (1991 թ. ապրիլ-մայիս): Գետաշենի և Մարտունաշենի հերոսական ինքնապաշտպանությունը (Թ. Կրպեյան, Ս. Աչիկզյոզյան և ուրիշներ):	2	1		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, 2.Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմը. 1988-1994 թթ., Հանրագիտարան, Երևան, 2004, Ղահրամանյան Կ., Հյուսիսային Արցախ. գոյության պայքար, Գիրք ԱԲ, Երևան, 1993,Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարը, հ.Ա, Երևան, 1994, Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարի տարեգրություն, Երևան,1997:Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազդականչ 44, Երևան, 2008: Հարությունյան Մ. Ա., Արցախյան պատերազմի սկիզբը և Շուշիի ազատագրումը, Երևան, 2000: 7. Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի	

					ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998, Համացանց, մամուլ, Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 20124.
Արցախը դարում	21-րդ	2016 թվականի ապրիլի 1-ի լույս 2-ի գիշերն ադրբեջանի լայնամասշտաբ ագրեսիան ԼՂՀ-ի նկատմամբ: ԼՂՀ պաշտպանական բանակի հերոսական ինքնապաշտպանական մարտերը և հակահարվածը թշնամուն: Արցախյան հիմնախնդիրը միջազգային ատյաններում (ԵԱՀԽ, ՄԱԿ, ԵՄ և այլն. ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ձևավորումը (1992 թ. մարտ): ԵՀԱԿ Բուդապեշտի (1994թ.) և Լիսաբոնի (1996 թ.) զազաթնաժողովների որոշումները Արցախյան հիմնախնդրի վերաբերյալ:	2		Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Մելքունյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011, Համացանց, մամուլ
Արցախյան հիմնախնդիրը, միջազգայնացումը		Արցախյան հիմնախնդիրը միջազգային ատյաններում (ԵԱՀԽ, ՄԱԿ, ԵՄ և այլն. ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ձևավորումը (1992 թ. մարտ): ԵՀԱԿ Բուդապեշտի (1994թ.) և Լիսաբոնի (1996 թ.) զազաթնաժողովների		1	Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Մելքունյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011, Համացանց, մամուլ

		որոշումները Արցախյան հիմնախնդրի վերաբերյալ:				
	44-օրյա պատերազմը	Ռազմական գործողությունների սկիզբը, ընթացքը, նոյեմբերի 9-ի համաձայնագիրը:		1		Համացանց, մամուլ

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹⁰	Ներկայացման ժամկետները <u>Մինչև 16-րդ շաբաթվա վերջ</u>	Ստուգման ձևը <u>Կիսամյակում</u> <u>հանձնարարվում է</u> <u>մեկ անգամ,</u> <u>գնահատվում</u> <u>առավելագույնը 20</u> <u>միավոր</u>	Գրականություն ¹¹
1.	Արցախը հնագույն ժամանակներից մինչև 5-րդ դարը	Արցախը Վանի թագավորության շրջանում. Արցախը Երվանդունիների, Արտաշեսյանների գահակալության տարիներին Նախնադարյան Հասարակությունն Արցախում.	ռեֆերատ			Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006, Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963: Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Փավստոս Բուզանդ, Հայոց պատմություն, Երևան, 1987:

¹⁰ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Արցախը 5-7րդ դդ		ռեֆերատ			<p>Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006,</p> <p>Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994,</p> <p>Բագրատ Ուլուբաբյան, «Դրվագներ Հայոց արևելից կողմանց պատմության (V-VII դդ.), Հայկական ՄՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան 1981, Մովսես Կաղանկատվացի, Պատմություն Աղուանից աշխարհի, Երևան, 1983:</p>
3	<p>Արցախը Բագրատունյաց թագավորության շրջանում</p>	<p>Քրիստոնեության ընդունումը և Արցախը. Առանշահիկների թագավորությունն Արցախում. Արցախը և 7-րդ դարի ապստամբությունները:</p>	ռեֆերատ			<p>Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Թովմա Արծրունի և Անանուն, Պատմություն Արծրունյաց տան, Երևան, 1985,</p> <p>Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994,</p> <p>Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում:Ստեփանոս Օրբելյան, Պատմություն Միսական, Թիֆլիս , 1910:</p>
4	Արցախը 12-17-րդ դդ.	Փառիսոսի թագավորությունը	ռեֆերատ			<p>Հայոց պատմություն, հ.2, Երևան, 2014,</p> <p>Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Ստեփանյան Հ., Հայ ժողովրդի պայքարը թաթար-մոնղոլական լծի դեմ, Երևան, 1990, Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում:</p>

5	<p>Արցախահայ աատազրական պայքարը (17-րդ դարի երկրորդ կեսից – 1810-ական թթ.</p>	<p>Եսայի Հասան Ջալալյանի՝ Նոր նորոգման տեսլականի իրագործումը Արցախում.</p> <p>Պետականության վերականգնման փորձերը Արցախում 18-րդ դարի երկրորդ կեսին և 19-րդ դարի սկզբներին:</p>	<p>ռեֆերատ</p>			<p>Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2010, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Հայկական աղբյուրները Աղա Մուհամմադ խանի Անդրկովկասյան արձավանքների մասին 1795-1797թթ., Երևան, 1981, Գրիգորյան Ջ., Դասախոսություններ ՍՍՀՄ պատմության, րևան, 1975, Армяно-русские отношения во второй трети 18 в., Ереван, 1978.</p>
6	<p>Պայքար ազգային ինքնության և պետականության գաղափարի պահպանման համար (1813-1917թթ.)</p>	<p>Արցախի վարչական կարգավիճակը և քաղաքական կացությունը ռուսական կայսրության կազմում</p>	<p>ռեֆերատ</p>			<p>Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994, Գյուլխանդարյան Ա., Հայ-թաթարական ընդհարումները, հ.1, Փարիզ, 1933</p>
7	<p>Պայքար պետականության վերականգնման և պահպանման համար (19 17-1923թթ.)՝</p>	<p>Քաղաքական կացությունն Արցախում 1920-1921թթ:</p>	<p>ռեֆերատ</p>			<p>Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2015, Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Աբրահամյան Հ. Մ., Լեռնային Ղարաբաղը 1918-1921 թթ., Երևան, 1991:5. Իշխանյան Ե., Լեռնային Ղարաբաղը 1917-1920 թթ., Երևան, 199 6, Հարությունյան Հ. Մ, Լեռնային Ղարաբաղը 1918 -1921թթ., Երևան,1991, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Երևան, 1994:</p>

8	ԼՂԻՄ կազմավորման գործընթացը, ԼՂԻՄ կարգավիճակը խորհրդային միության վարչաքաղաքական համակարգում	Արցախահայության պայքարը ԼՂԻՄը ՀԽՍՀ-ին վերամիավորելու համար. Խորհրդային ղեկավարության առջև դարաբաղյան հիմնահարցի հերթական անգամ բարձրացումը 1960-ական թվականներին (1962, 1965 թթ.):	ռեֆերատ			Հայոց պատմություն, հ.4, Երևան, 2010, 1.Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը, Աբրահամյան Հ., Լեռնային Ղարաբաղը 1920-1937: Համաձայն, Анексия и депортация, Степанакерт, 1998.
9	Արցախյան շարժման նոր փուլը	Ազգամիջյան հակամարտությունների օջախների առաջացումը երկրում: Իրադարձությունների հետագա զարգացումը Լեռնային Ղարաբաղում	ռեֆերատ			Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998, Արշակյան Ա., Արցախյան գոյապայքարը (1985-1992 թթ.), Երևան, 2004:Манасян А.С., Карабахский конфликт. Ракурсы правового подхода, Ереван,1998.Мелик-Шахназарян Л., Военные преступления Азербайджана против мирного населения Нагорно-Карабахской Республики, Ереван,1997 Нагорный Карабах. Историческая справка, Ереван, 1988.Тарасов С. Н., Мифы о карабахском кофликте., М, 2012. Хуршудян Л. А., Истина-единственный критерий исторической науки, Ереван, 1989, համաձայն, մամուլ

10	Արցախը 1991-1994 թթ	Օղակ գործողությունը (1991 թ. ապրիլ-մայիս): Գետաշենի և Մարտունաշենի հերոսական ինքնապաշտպանությունը (Թ. Կրպեյան, Ս. Աչիկցյոզյան և ուրիշներ):	ռեֆերատ			Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, 2.Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմը. 1988-1994 թթ., Հանրագիտարան, Երևան, 2004, Ղահրամանյան Կ., Հյուսիսային Արցախ. գոյության պայքար, Գիրք ԱԲ, Երևան, 1993, Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարը, հ.Ա, Երևան, 1994, Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարի տարեգրություն, Երևան, 1997: Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազդականչ 44, Երևան, 2008: Հարությունյան Մ. Ա., Արցախյան պատերազմի սկիզբը և Շուշիի ազատագրումը, Երևան, 2000: 7. Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998, Համացանց, մամուլ, Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 20124.
11	Արցախը 21-րդ դարում	ԼՂՀ պաշտպանական բանակի հերոսական ինքնապաշտպանական մարտերը և հակահարվածը թշնամուն:	ռեֆերատ			Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Մելքունյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011, Համացանց, մամուլ
12	Արցախյան հիմնախնդիրը, միջազգայնացումը	ԵՀԱԿ Բուդապեշտի (1994թ.) և Լիսաբոնի (1996 թ.) զագաթնաժողովների որոշումները Արցախյան հիմնախնդրի վերաբերյալ:	ռեֆերատ			Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Մելքունյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011, Համացանց, մամուլ
13	Արցախի մակույթը					Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011, Գասպարյան, Հայ մշակույթի պատմություն, Ե., 2007, Հակոբյան Հ., Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը 13-14-րդ դարերում, Երևան, 1989, Համացանց, մամուլ

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹²

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան (պրոյեկտոր, ինտերնետ ապահովում)
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Ակտիվ ուսուցման գործիքներ՝ Kahoot, Socrative, Pollew և այլն

¹² Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. **Գնահատում**

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹³:

14.1. **Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝**

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. **Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.**

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

1.1. **Գնահատման չափանիշները¹⁴.**

- Տեսական գիտելիքները գնահատվում են երկու ընթացիկ ստուգումներով, յուրաքանչյուրը 20 միավոր:
- Սեմինար պարապմունքները- Կիսամյակի ընթացքում յուրաքանչյուր ուսանող գործնական աշխատանքներից գնահատվում է 4 անգամ՝ յուրաքանչյուրը մինչև 10 միավոր (4 միավոր հանձնարարված նյութի գնահատում, 2 միավոր սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանքի գնահատում, 4 միավոր 4 - ական հարցերի միջոցով ուսանողի

¹³ «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

¹⁴ [Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման](#)

վերլուծելու, համեմատելու, վերհիշելու ունակությունների գնահատում), հեռակա ուսուցման համակարգում՝ 2 անգամ՝ յուրաքանչյուրը մինչև 20 միավորանոց համակարգով (8 միավոր հանձնարարված նյութի գնահատում, 4 միավոր սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանքի գնահատում, 8 միավոր 4-ական հարցերի միջոցով ուսանողի վերլուծելում համեմատելու, վերհիշելու ունակությունների գնահատում):

- Ինքնուրույն աշխատանքը հանձնարարվում է կիսամյակում մեկ անգամ, գնահատվում է մինչև 20 միավոր:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝	<u>022201.00.6 - Պատմություն</u> <small>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</small>
Կրթական ծրագիր՝	<u>022201.01.6 - Պատմություն</u> <small>/բակլավր, մագիստրատուրա/</small>

Առկա / հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/բ-059- Արցախի պատմություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ՝ առկա, 5-րդ տարի, 1-ին կիսամյակ՝ հեռակա			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	42/12	Դասախոսություն	28/6
			Սեմինար	14/6
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	48/78		
Ընդամենը	90			
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	<p>14.3. Դասընթացի նպատակն է</p> <p>Ա. Ուսանողներին գիտելիքներ տալ Արցախի՝ որպես պատմական հայկական տարածքի վերաբերյալ՝ սկսած հնագույն ժամանակների մինչև մեր օրերը</p> <p>Բ. Ներկայացնել Արցախյան հիմնախնդրի էությունը և բովանդակությունը, հիմնավորել իր՝ ազատ ինքնորոշման իրավունքով Մայր Հայաստանի կազմում լինելու համար արցախահայության պայքարի պատմական արդարությունը:</p> <p>Գ. Ներկայացնել Արցախի մշակույթը՝ ողջ հայկական մշակույթի կարևորագույն օղակ</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p>Գիտելիք</p> <p>Ա1. Պատմագիտության բովանդակության, զարգացման փուլերի, պատմության իմաստի և նշանակության իմացություն, ազգային և</p>			

համաշխարհային պատմագիտական հայեցակարգերի և պատմական գործընթացների հիմնարար և ժամանակակից հասկացությունների, տեսությունների ու մեթոդների իմացություն,

Ա2. Արցախի պատմության ընթացքի, փուլերի, կարևորագույն իրադարձությունների իմացություն,

Ա3. Պատմական սկզբնաղբյուրների, նրանց պարունակած փաստերի վավերականության ստուգման մեթոդների իմացություն,

Ա5. Արցախի մշակույթի իմացություն,

Հմտություն

Վերլուծական, համեմատական, քննադատական հմտությունների տիրապետում

Կարողունակություն

Բ1. Կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով՝ պատմական իրողությունները հասկանալու, փաստերն ու երևույթները համեմատելու, պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համադրելու և համակողմանի գնահատելու, վերլուծելու, դիրքորոշումներ ձևակերպելու կարողություն,

Բ2. Պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության, սեփական դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություն,

Բ3. Արցախի պատմության հրատապ ու հանգուցային հարցերի վերաբերյալ ժամանակակից մոտեցումներում, տեսակետներում և պատկերացումներում ազատ կողմնորոշվելու կարողություն, տեղեկույթի համադրման միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն,

Բ4. Քննադատաբար և համակարգված օգտագործելով իր գիտելիքները՝ պատմական իրադարձությունների ու գործընթացները վերլուծելու, դրանց տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը հասկանալու կարողություն, արդիական և նորարարական մեթոդների օգնությամբ իր գիտելիքներն ու իմացությունը կիրառելով՝ դիրքորոշումներ ձևակերպելու և հետազոտություններ կատարելու կարողություն:

Բ5. Սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու և դրանցում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու, տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկույթը կառավարելու, իր դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն

	<p>հետևություններ անելու կարողություններ,</p> <p>Բ7. Մասնագիտական բարեվարքության նորմերը պահպանելով՝ զեկուցումներ պատրաստելու, հետազոտություններ կատարելու կարողություն,</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>1. Ներածություն Դասընթացի գիտական կարևորության և արդիականության հիմնավորում: Օգտագործված աղբյուրների և գրականության քննական վերլուծություն:</p> <p>2. Արցախը հնագույն ժամանակներից մինչև 5-րդ դարը Արախի բնաշխարհը. Նախնադարյան Հասարակությունն Արցախում. Արցախը Վանի թագավորության շրջանում. Արցախը Երվանդունիների, Արտաշեսյանների գահակալության տարիներին:</p> <p>3. Արցախը 5-7րդ դդ Արցախը Արշակունյաց հրստության ժամանակաշրջանում. Քրիստոնեության ընդունումը և Արցախը. Առանշահիկների թագավորությունն Արցախում. Արցախը և 7-րդ դարի ապստամբությունները:</p> <p>4. Արցախը Բագրատունյաց թագավորության շրջանում Խաչենի, Դիզակի իշխանությունները, Փառիսուսի թագավորություն</p> <p>5. Արցախը 12-17-րդ դդ. Արցախը Ջաքարյանների իշխանապետության շրջանում, Արցախը թուրքմենակն ցեղերի տիրապետության շրջանում</p> <p>6. Արց³խ³հ³ Յ³զ³տ³գր³կ³ն պ³յք³րը (17-րդ դ³րի երկրորդ կեսից – 1810-ական թթ. Ազգային ազատագրական շարժման գաղափարաբանության ծնունդը և առաջին քայլերը Արցախում. Եսայի Հասան Ջալալյանի Նոր նորոգման՝ տեսլականի իրագործումը Արցախում. Պետականության վերականգնման փորձերը Արցախում 18-րդ դարի երկրորդ կեսին և 19-րդ դարի սկզբներին:</p> <p>7. Պայքար ազգային ինքնության և պետականության գաղափարի պահպանման համար (1813-1917թթ.) Մելիքական կարգի վերացման ցարական Ռուսաստանի քաղաքականությունը, դրա նպատակներն ու հետևանքները. Արցախի վարչական կարգավիճակը և քաղաքական կացությունը ռուսական կայսրության կազմում</p> <p>8. Պայքար պետականության վերականգնման և պահպանման համար (1917– 1923թթ.) Արցախահայ պետականության վերակերտումը 1917.-1920թթ. Քաղաքական կացությունն Արցախում 1920-1921թթ:</p> <p>9. ԼՂԻՄ կազմավորման գործընթացը, ԼՂԻՄ կարգավիճակը խորհրդային միության վարչաքաղաքական համակարգում, Խորհրդային Ադրբեջանի գաղութային քաղաքականությունը և դրա հետևանքները, Արցախահայության պայքարը ԼՂԻՄը ՀԽՍՀ-ին վերամիավորելու համար. Խորհրդային ղեկավարության առջև</p>

դարաբաղյան հիմնահարցի հերթական անգամ բարձրացումը 1960-ական թվականներին (1962, 1965 թթ.): ԽՄԿԿ ԿԿ-ի 1966 թ. օգոստոսի 8-ի որոշումը ԼՂԻՄ-ի վերաբերյալ: Արցախահայության արդարացի պահանջները նորից փակուղում: Ադրբեջանական իշխանությունների հայահալած քաղաքականության սաստկացումն Արցախում: Արցախի հայաթափման քաղաքականությունը: Ժողովրդագրական պատկերի կտրուկ փոփոխությունները ԼՂԻՄ-ում խորհրդային տարիներին. Արցախյան հիմնահարցը 1970-ական թվականներին:

10. Արցախյան շարժման նոր փուլը

Գորբաչովյան վերակառուցման քաղաքականությունը և ազգային հարցի սրումը ԽՍՀՄ-ում: Ազգամիջյան հակամարտությունների օջախների առաջացումը երկրում: Իրադարձությունների հետագա զարգացումը Լեռնային Ղարաբաղում: 1989 թ. օգոստոսի 16-ի ԼՂԻՄ ինքնակառավարման ներկայացուցչական մարմնի՝ Ազգային խորհրդի ստեղծումը: ԽՍՀՄ ԳԽ 1989 թ. նոյեմբերի 28-ի որոշումը՝ Ա. Վոլսկու Հատուկ կառավարման կոմիտեի լուծարման և Հանրապետական կազմկոմիտեի ստեղծման վերաբերյալ (Վ. Պոլյանիչկո): Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատի գրոհայինների զինված հարձակումները. Հայաստանի սահմանների ամբողջ երկայնքով: Հայկական ինքնապաշտպանական ուժերի հակահարվածները թշնամուն:

11. Արցախը 1991-1994 թթ

Ինքնապաշտպանական ջոկատների ստեղծումը: «Օղակ՝ գործողությունը (1991 թ. ապրիլ-մայիս): Գետաշենի և Մարտունաշենի հերոսական ինքնապաշտպանությունը (Թ. Կրպեյան, Ս. Աչիկցոյան և ուրիշներ): Ադրբեջանի լայնամասշտաբ ագրեսիան ԼՂՀ-ի դեմ 1992 թ. ամռանը: Շահումյանի և Մարտակերտի շրջանների ռազմակալումը հակառակորդի կողմից: Հայկական ինքնապաշտպանական ուժերի ռազմական անհաջողությունների պատճառները: Պաշտպանական շրջանների և ՊՊԿ-ի ստեղծումը (1992 թ. օգոստոս): Ռազմական գործողություններն Արցախում 1993 թ.: Հայկական պատմական տարածքների ազատագրումը (Քելբաջար, Մարտակերտ, Աղդամ, Ֆիզուլի, Ջաբրայիլ, Ղուբաթլի, Ջանգելան): Անվտանգության գոտու ստեղծումը ԼՂՀ-ի շուրջ: Ղարաբաղյան բանակի հաղթանակները 1994 թ. (Օմարի լեռնանցքի և այլ տարածքների ազատագրումը): Զինադադարի ստորագրումը (1994 թ. մայիս):

12. Արցախը 21-րդ դարում

2016 թվականի ապրիլի 1-ի լույս 2-ի գիշերն ադրբեջանի լայնամասշտաբ ագրեսիան ԼՂՀ-ի նկատմամբ: ԼՂՀ պաշտպանական բանակի հերոսական ինքնապաշտպանական մարտերը և հակահարվածը թշնամուն: Քառօրյա պատերամի հետևանքները: Սփյուռքահայության մասնակցությունը արցախյան ազատագրական պատերազմին: Սփյուռքում գործող հայ ավանդական կուսակցությունների աջակցությունն արցախահայության գոյամարտին:

13. Արցախյան հիմնախնդիրը, միջազգայնացումը

	<p>Արցախյան հիմնախնդիրը միջազգային աստաններում (ԵԱՀԽ, ՄԱԿ, ԵՄ և այլն. ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ձևավորումը (1992 թ. մարտ): ԵՀԱԿ Բուդապեշտի (1994թ.) և Լիսաբոնի (1996 թ.) գազաթնաժողովների որոշումները Արցախյան հիմնախնդրի վերաբերյալ: Հիմնախնդրի կարգավորման վերաբերյալ արված առաջարկությունները: ԼՂՀ-ի՝ որպես բանակցային կողմ ճանաչելու անհրաժեշտությունը: Քի Վեստի 2001 թ. փաստաթուղթը: ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի կողմից հարցի խաղաղ կարգավորման վերաբերյալ 2007 թ. առաջարկված և 2010 թ. նորացված մադրիդյան սկզբունքները:</p> <p>14. 44-օրյա պատերազմը</p> <p>15. Արցախի մշակույթը Հնագույն մշակույթը. Միջնադարյան մշակույթը, մշակույթը նոր և նորագույն ժամանակաշրջաններում:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Տեսական գիտելիքները գնահատվում են երկու ընթացիկ ստուգումներով, յուրաքանչյուրը 20 միավոր: • Սեմինար պարապմունքները- Կիսամյակի ընթացքում յուրաքանչյուր ուսանող գործնական աշխատանքներից գնահատվում է 4 անգամ՝ յուրաքանչյուրը մինչև 10 միավոր (4 միավոր հանձնարարված նյութի գնահատում, 2 միավոր սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանքի գնահատում, 4 միավոր 4 ական հարցերի միջոցով ուսանողի վերլուծելում համեմատելու, վերհիշելու ունակությունների գնահատում), հեռակա ուսուցման համագարգում՝ 2 անգամ՝ յուրաքանչյուրը մինչև 20 միավորանոց համակարգով (8 միավոր հանձնարարված նյութի գնահատում, 4 միավոր սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանքի գնահատում, 8 միավոր 4-ական հարցերի միջոցով ուսանողի վերլուծելու, համեմատելու, վերհիշելու ունակությունների գնահատում) • Ինքնուրույն աշխատանքը հանձնարարվում է կիսամյակում մեկ անգամ, գնահատվում մինչև 20 միավոր
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Աբրահամյան Հ. Մ., Լեռնային Ղարաբաղը 1918-1921 թթ., Երևան, 1991: 2. Իշխանյան Ե., Լեռնային Ղարաբաղը 1917-1920 թթ., Երևան, 1999: 3. Բալայան Վ., Արցախի պատմություն, Երևան, 2011: 4. Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազգական 44, Երևան, 2008: 5. Ղարաբաղյան ազատագրական պատերազմը. 1988-1994 թթ.: Հանրագիտարան, Երևան, 2004:

	<p>6. Ղահրամանյան Կ., Հյուսիսային Արցախ. գոյության պայքար, Գիրք ԱԲ, Երևան, 1993:</p> <p>7. Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարը, հ.Ա, Երևան, 1994:</p> <p>8. Ուլուբաբյան Բ., Արցախյան գոյապայքարի տարեգրություն, Երևան,</p> <p>9. 1997:</p> <p>10. Հարությունյան Հ. Ս, Լեռնային Ղարաբաղը 1918 -1921թթ., Երևան,1991:</p> <p>11. Ուլուբաբյան Բ., Արցախի պատմությունը, Սկզբից մինչև մեր օրերը,Երևան, 1994:</p> <p>12.Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006:</p> <p>13Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963:</p>
	<p>Լրացուցիչ գրականություն (ԼԳ)</p>
<p>1.</p>	<p>2. 1. Հայոց պատմություն, հ.2, Երևան, 2014:</p> <p>3. Հայոց պատմություն, հ.3, գիրք առաջին, Երևան, 2000:</p> <p>4. Հայոց պատմություն, հ.3, Երևան, 2015:</p> <p>5. Հայոց պատմություն, հ.4, գիրք առաջին, Երևան, 2010:</p> <p>6. Մովսես Կաղանկատվացի, Պատմություն Աղուանից աշխարհի, Երևան, 1983:</p> <p>7. Ստեփանոս Օրբելյան, Պատմություն Սիսական, Թիֆլիս , 1910:</p> <p>8. Փավստոս Բուզանդ, Հայոց պատմություն, Երևան, 1987:</p> <p>9. Մուրադյան Հ., Վարդանանց ապստամբության մասին, Երևան 1989:</p> <p>10. Թովմա Արծրունի և Անանուն, Պատմություն Արծրունյաց տան, Երևան, 1985:</p> <p>11. Ուլուբաբյան Բ., Խաչենը 10-16 դարերում:</p> <p>12. Ստեփանյան Հ., Հայ ժողովրդի պայքարը թաթար-մոնղոլական լծի դեմ, Երևան, 1990:</p> <p>13. Հարությունյան Վ., Արցախ-հիմնահարցի սկունքները, Ստեփանակերտ, 1998:</p> <p>14. Հայկական աղբյուրները Աղա Մուհամմադ խանի Անդրկովկասյան արձավանքների մասին 1795-1797թթ., Երևան, 1981:</p> <p>15. Հակոբյան Հ., Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը 13-14-րդ դարերում, Երևան, 1989:</p> <p>16. Գյուլխանդարյան Ա., Հայ-թաթարական ընդհարումները, հ.1, Փարիզ, 1933:</p> <p>17. Աբրահամյան Հ., Լեռնային Ղարաբաղը1920-1937:</p> <p>18. Հարությունյան Մ. Ա., Արցախյան պատերազմի սկիզբը և Շուշիի ազատագրումը, Երևան, 2000:</p>

19. Հարությունյան Վ. Բ., Արցախ, հիմնահարցի ակունքները, Ստեփանակերտ, 1998:
20. Հովսեփյան Յու., Հայերի ցեղասպանությունն Ադրբեջանում. 1918-1990,
21. Հայոց ցեղասպանություն, պատճառներ և դասեր, մաս 2, Երևան, 1995, էջ 5-29:
22. Խաչատրյան Հ., Ղազարյան Գ., Մարգարյան Ս., Հաղթանակներն ինչպես եղել են, Ազդականչ 44, Երևան, 2008:
23. Սվազյան Հ., Աղվանից աշարհի պատմություն (հնագույն շրջանից-VIII դարը ներառյալ), Երևան, 2006:
24. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963:
25. Էնաթոլլահ Ռեզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ Երևան, 1994:
26. Էնաթոլլահ Ռեզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, Երևան, 2003:
27. Բագրատ Ուլուբաբյան, «Դրվագներ Հայոց արևելից կողմանց պատմության (V-VII դդ.)», Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան 1981.

28. Ալվրցյան Հ., Ընդդեմ Ադրբեջանի հայատյաց քաղաքականության, Երևան, 2007:
29. Արշակյան Ա., Արցախյան գոյապայքարը (1985-1992 թթ.), Երևան, 2004:
30. Բալայան Զ., Դժոխք և դրախտ, Երևան, 1995:
31. Գևորգյան Հ., Պետոն, Երևան, 2000:
32. Կարապետյան Բ., ... Եվ նրա շուրջ, Երևան, 1992:
33. Հայաստանը փոխակերպվող աշխարհում, Երևան, 2006:
34. Հասրաթյան Ս., Սաղումյան Ս., Գաղափարի զինվորը, Երևան, 2006:
35. Մելքումյան Ս., Արցախ, Ղարաբաղ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, Երևան, 2011:
36. Մովսեսովա Տ., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը, Երևան, 1992:
37. Մովսիսյան Ն., Մարտնչող անմահություն, Երևան, 1997 թ.:
38. Պետրոսյան Ա., Արթուր Մկրտչյան, Երևան, 2004:
39. Պետրոսյան Ա., Մեծն Շահեն, Երևան, 2011:
40. Սահակյան Ռ., Արծվապաշտ երկիր, Երևան, 2004:
41. Սողոմոնյան Ն., 1991 «Կուցո», (Մարդորսություն), Առաջին մաս, Ստեփանակերտ, 1994, «Թեժ կետեր», Երկրորդ մաս, Ստեփանակերտ, 1995:
42. Օհանջանյան Փ., Ղարաբաղի ազատագրական պատերազմը, Երևան, 2000:
43. Анексия и депортация, Степанакерт, 1998.
44. Арутюнян В. Б., События в Нагорном Карабахе, ч. 1, Ереван, 1990, ч. 2, Ереван, 1993, ч. 3, Ереван, 1993, ч. 4, Ереван, 1994, ч. 5, Ереван, 1997, ч. 6, Ереван, 1997.
45. Барсегов Ю., Право на самоопределение-основа

демократического решения межнациональных проблем: к проблеме Нагорного Карабаха, Ереван, 1989.

46. Геноцид армян в Азербайджане, Степанакерт, 1989.
47. Золян С., Нагорный Карабах: проблема и конфликт, Ереван, 2001.
48. Кокс Керолайн, Айднер Джон, Этническая чистка продолжается. Война в Нагорном Карабахе, Ереван, 1998.
49. Нагорный Карабах. Историческая справка, Ереван, 1988.
50. Тарасов С. Н., Мифы о карабахском конфликте., М, 2012.
51. Хуршудян Л. А., Истина-единственный критерий исторической науки, Ереван, 1989.
52. Азербайджанская аргументация и её опровержение, Ереван. 1989.
53. Балаян И., Армения и Нагорный Карабах на политической сцене мира. Ереван, 1995.
54. Манасян А.С., Карабахский конфликт. Ракурсы правового подхода, Ереван, 1998.
55. Мелик-Шахназарян Л., Военные преступления Азербайджана против мирного населения Нагорно-Карабахской Республики, Ереван, 1997
56. Армяно-русские отношения во второй трети 18 в., Ереван, 1978.